

**UVOD V JAVNO UPRAVO –
ZAČETKI VEDE O UPRAVI,
ORGANIZACIJA, SISTEMSKA
TEORIJA, KLASIČNE IN
SODOBNE UPRAVNE TEORIJE**

3. in 10.4. 2013

VRSTNE UPRAVNIH ZNANOSTI IN NJIHOVI ZAČETKI

- Upravne znanosti, organizacijske znanosti
- Veda o poslovni in javni upravi
- Upravno pravo
- Znanosti o upravi so interdisciplinarne in še zmeraj v nastajanju

VRSTNE UPRAVNIH ZNANOSTI IN NJIHOVI ZAČETKI

- Začetki državne uprave v začetku 17. stoletja – razlogi?
- Absolutizem
- Izgradnja državne uprave v slovenskih deželah
- Državni birokratski aparat v stari Avstriji
- Nova uprava = policija; znanost, ki je to policijo preučevala, se je imenovala KAMERALISTIKA (razvila se zlasti v Avstriji in Nemčiji, začetnik Sonnesfels, najbolj pomemben predstavnik Lorenz von Stein)
- Zaton kameralistike – vzroki!

ORGANIZACIJA

- pogosta in različna uporaba pojma ORGANIZACIJA
- nas zanima predvsem organizacija v pomenu določenega sistema, skupine ter izgradnje ureditve.
- pri organizaciji gre vedno za sodelovanje več ljudi → organizacija je oblika oziroma način njihovega sodelovanja.

SISTEM

- Organizacija se pogosto opredeljuje tudi kot **sistem**.
- Pod pojmom sistem razumemo neko celoto, ki je sestavljena iz sestavnih delov in ki obstaja kot posebna entiteta glede na okolje.
- Če upoštevamo splošno definicijo sistema, potem so vse organizacije sistemi.
- Vsaka organizacija je sestavljena iz različnih medsebojno povezanih delov, ker pa organizacije sestavljajo predvsem ljudje, gre pri organizacijah za posebno vrsto sistemov -> **sistemi sodelovanja ljudi**

SPLOŠNA TEORIJA SISTEMOV

- vse stvari in vsi pojavi na svetu so sistemi, kar pomeni, da so sestavljeni iz določenih delov, ki so med seboj povezani
- če želimo nek sistem spoznati, je dovolj, da spoznamo njegove sestavne dele (njihove lastnosti, funkcije, itd.) ter njihove medsebojne povezave oziroma razmerja.

SPLOŠNA TEORIJA SISTEMOV

- Glavni element vsakega sistema so njegovi **deli**, ki so med seboj povezani.
- Vsak sistem je povezan tudi z **okoljem** (zlasti je pomembno okolje, s katerim je sistem v najtesnejši interakciji: **relevantno okolje**)
- Sisteme delimo na **odprte** in **zaprte**

DRUŽBENI SISTEMI

- Menjava med sistemom in okoljem pri vseh družbenih sistemih poteka po shemi **input – predevava – output**
- Kdaj se cikel menjave prekine?
- Vsak sistem se mora neprestano **prilagajati** svojemu okolju, saj se okolje nenehno spreminja.
- sistem teži predvsem k ohranjanju svoje **stabilnosti**
- Vsak sistem se po eni strani sooča s procesom **entropije**, ki mu preti z razkrojem, po drugi strani pa teži za **stabilnostjo** in **samoohranitvijo**.

DRUŽBENI SISTEMI

- TRI BISTVENE ZNAČILNOSTI SISTEMOV:
 - * **splošna povezanost sistema z okoljem**
 - * **kontingentnost** (lastnost sistema, da imajo lahko v drugačnih pogojih njegovi sestavni deli drugačne lastnosti)
 - * **dinamika nasprotij** (lastnost sestavnih delov, da imajo svojo identiteto vsaj toliko, da jih lahko identificiramo kot dele)

DELITEV SISTEMOV

Vsak sistem delimo na pet ključnih podsistemov:

- Proizvodni podsistem
- Vzdrževalni podsistem
- Ohranjevalni podsistem
- Prilagojevalni podsistem
- Upravno-politični podsistem

TEMELJNE TEORIJE O ORGANIZACIJI

- tradicionalne in sodobne teorije o organizaciji
- tradicionalne obravnavajo organizacijo kot samostojno entiteto, neodvisno od človeka kot njenega člana in neodvisno od okolja, zato jih s stališča systemske teorije lahko uvrstimo med teorije »zaprtega sistema«. Nekateri jih imenujejo tudi **klasične organizacijske teorije**.

KLASIČNE ORGANIZACIJSKE TEORIJE

- Znanstveni management (znanstveno upravljanje); avtor **Taylor**
- Upravno-organizacijske teorije; avtor **Fayol**
- Model birokratske organizacije; avtor **Weber**

MODEL BIROKRATSKE ORGANIZACIJE

- trajna delitev nalog po pristojnostih
- hierarhija
- pismenost vseh postopkov
- strokovnost zaposlenih v organizaciji
- odvijanje dela po vnaprej določenih pravilih
- depersonalizacija odnosov ter
- razmejitvev med upravo in politiko.

MODEL BIROKRATSKE ORGANIZACIJE

- Celotna birokratska organizacija temelji na HIERARHIČNOSTI
- Kritika birokratske organizacije
- Za birokratsko organizacijo sta značilni dve protislovji
- POMANKLJIOVSTI VSEH KLASIČNIH TEORIJ

BEHAVIORALISTIČNA TEORIJA

- smer v proučevanju organizacije, ki obravnava organizacijske probleme predvsem s stališča človeka v njej.
- Začetnik je bil Elton Mayo, ki je leta 1927 v tovarni Western Electric izvajal poskuse, s katerimi so skušali dognati, kako določene izboljšave delovnih pogojev vplivajo na produktivnost dela.
- Mayo je ugotovil, da niti fizične spremembe niti ekonomska stimulacija za produktivnost dela niso odločilne; odločilno in za delavca važnejše je bilo nekaj drugega. Kaj??
- Vpliv behavioralistične teorije: pojavile so se številne teorije o motivaciji in teorije o skupinski dinamiki

KIBERNETSKO- INFORMACIJSKA TEORIJA

- je ena najmlajših in najbolj prodornih ved sodobne upravne znanosti.
- Pojem temelji na grškem pojmu *kibernetess* (krmar), za začetnika vede pa velja matematik Wiener.
- kibernetika je veda o optimalnem upravljanju zapletenih sistemov, ki temelji na načelu samoregulacije. Gre za idejo o upravljanju kot o akciji, ki bi naj samo sebe popravljala in vodila sistem k določenim ciljem.
- temelji na treh pojmih sistemske teorije, in sicer na pojmu sistem, feedback in informacijski input.
- Potek upravljanja v kibernetiko-informacijski teoriji

